

200428

Ümmî Sinan Tekkesi

Millet Caddesi'nden Topkapı Caddesi'ne giriyor,
Kürkçübaşı Ahmet Şemsettin Efendi Camii'nin önünden
geçen Kürkçü Bostanı Sokağı'na ve bunu takip eden
Adivar Sokağı'na ilerliyoruz. Sokağın ilerisinde sağda
sadece haziresi kalmış olan Ümmî Sinan Tekkesi önünde
duruyoruz. (Topkapı Mahallesi, 1851 ada, 423. parsel)

İstanbul'da Sinânilik Eyüp'teki Ümmî Sinan Asitanesi dışında bu tekkeyle, Aziz Mah-
mud Efendi Tekkesi, Seyyid Nizam Tekkesi, Seyyid Seyfullah Tekkesi, Gülşeniyye'den
Başçı Tekkesi, Hakîkîzâde Osman Efendi Tekkesi ve Üsküdar'da Musliye kolundan
Fezullah Efendi Tekkesi ile temsil edildi. Hakikatte Sinânilik, Ümmî Sinan'ın postunda
ölünceye kadar oturduğu bu tekkede başlar.

Tekkenin son bakıyesi olan haremi de 1940'ta yıktırılmıştı. Revnakoğlu, tekkenin
ayakta olduğu zamanlardaki fizikî tasvirini notlarına kaydeder (263:225-26):

Topkapı - Şehremini Zekâî Dede Dergâhı'nın gayet büyük tevhidhanesi, beş
odalı ve iki katlı ve iki kapılı harem dairesi vardı. Tevhidhanenin iki kapısı
olup biri Ced Hasan Efendi türbesinin önüne, biri de tevhidhane içinden ha-
rem dairesinin aralığına açılırdı. Çok büyük ve geniş yaptırılan tevhidhane,
selâmlığın yanındaydı.

İki büyük su haznesinin biri haremın matbahında, diğeri de tevhidhanenin
karşısında kahve ocağının yanındaydı. Bu hazneden kahve ocağı sırasındaki
beş abdest musluğuna ve büyük çeşmeye Halkah suyu gelirdi. Civar halkı da
buradan su alırlardı.

1320'de Birinci Seryaver Ferik Hafîye Ahmed Paşa tarafından dergâh tamir
olunduydu. Ahmed Paşa, Meşrutiyet'ten sonra nefyedildiği İzmir'de vefat
etti.

İstiklâl harbinden birkaç sene sonra tevhidhane ile birlikte yıkılan türbede
medfun olan zevat, Pir Ümmî Sinan'ın torunu Ced Hasan Efendi, sütünesi
Âbide Bacı, sakası Saka Mehmed Efendi merhumlardı. Bunların başlarında
sandukaları ve önlerinde levhaları vardı, yalnız "Saka Mehmed Efendi" deni-
len zat türbe ile cümle kapısı arasında hususî siyah demir parmaklıkla çevrili
mezarda yatardı ve taşı mevcuttu. Türbe, Şeyh Zekâî Efendi'nin medfun ol-
duğu yerin sol yanındaydı.

Harem dairesi 1940'ta İstanbul Evkafı tarafından yıktırıldı. Cümle kapısında-
ki kitabe de bu arada kaldırıldı, göğsünde büyük Sinanî tâc-ı şerifi işlenmişti.

Harem dairesi iki kattı. Çıkmaz sokağa açılan kapısı 32 numaralıydı, Bostan
Sokağı tarafındaki kapı 1 numaralıydı.

Harem dairesi iki kattı: Alt katta bir oda, iki mutfak, büyük bir taşlık ve ara-
balık vardı. Üst kata iki taraflı taş merdivenle çıkılırdı. Burada büyük bir sofa,
çevreleme dört oda, bir kiler ve bir sandık odası vardı.

Bahçenin selâmlık tarafında bir büyük havuz, sebze sulamak için bir küçük
havuz daha yaptırılmıştı. Ayrıca armutlu bahçesi vardı.

Büyük harem bahçesinden başka meşihat dairesinin önünde ayrı bir bahçe
daha vardı. Harem dairesi ile semahane arasındaki küçük aralık da bahçe hâ-
line getirilmişti.

Tekkenin ilk hâlinin Mimar Sinan eseri olduğunu söyleyen Revnakoğlu, Sinan üzerine
kaleme aldığı uzun müsveddelerde bu hususa temas eder:

Zekâîzâde Tekkesi: Topkapı Şehremini civarı Kürkçübaşı Ahmed Şemseddin
Mahallesi'nde Pazar Tekkesi Sokağı'nda Sinâniyye tarikinden "Ümmî Sinan",
"Ced Hasan Efendi" yahut en son ismiyle "Zekâîzâde Tekkesi." Dergâh ba-
kımızlık yüzünden İstiklâl harbinden birkaç sene sonra yıkıldı, şimdi yerin-
de yeller esiyor. İstanbul tekkeleri tarihini yazdığım sırada elime geçen kuv-
vetli bir vesikada bu dergâhın Sinan âsârından olduğu katiiyen sabit olmuştur.

Revnakoğlu, tekkenin cümle kapısı üzerindeki kitabenin (şimdi Türk İslâm Eserleri
Müzesi'nde) metnini tesbit eder (263:212): "Dört köşeli, düz beyaz mermerde talik ile:
Yâ Hazret-i Ümmî Sinan kuddise surruhu'l-mennân - Kutbu'r-rabbânî ve gavsü's-sa-
medânî Hazret-i Seyyid Sultan Abdülkadir el-Geylânî kulu köpeği el-Hâc Ahmed
Süreyya Bey'in halîlesi magfûre Şerife Hatice Atıyyetullah Hanım tarafından sâye-i
Hazret-i Pîr Seyyid Sultan-ı müşârûnileyhte bina ve inşasının noksanını ikmal ve
itmam edilmiştir. Nâm-ı diğer Zekâî Efendi Dergâhı. Harrerehu Osman Nuri gufire
lehu. 1321 Şabânü'l-muazzam - 20 Teşrîn-i evvel 1319"

Tekke yukarıda ismi geçen ve tekkeyi yeniden inşa eden Kâdiriyye şeyhi Şeyh Hacı
Ahmed Süreyya Emin el-Kâdirî el-Celâlî, tekkenin son şeyhi Mustafa Enver Bey'e
Kâdiriyye'den icazet de verdi.

Tekkenin evkaftan geliri için şu kaydı da Revnakoğlu notlarına ilâve eder (263:222):

Ailesinde mahfuz bulunan meşihat ve tevlîyet beratlarında okuduğumuza
göre "Harameyn-i muhteremeyn hazinesinden mazbut merhûm ve magfûrun
leh Sultan Beyazıt Han tâbe serâhu evkafı imaretinden Şehremini kurbünde
tarik-i Halvetiyye'den merhûm eş-Şeyh Ümmî Sinan kuddise surruhu'l-men-
nân hazretlerinin hânkâh-ı şeriflerinde fukarâ-i dervîşân için taamiye olarak
şehriye yüz elli kuruş, yevmiye yedi çift fodlası" vardır.

İsmine nisbetle Sinâniyye tarikatının banisi Ümmî Sinan, ilk tesis ettiği ve ölünceye